

EENIGE

Beroemde Mechelaars

Lodewijk-Jozef Stoffels

STEEDS vindt men uitstekende mannen, die door eigene studie, door eigene werking, door een taai geduld, met weinige middelen tot een verheven doel geraken. Niet altijd en overal heeft men in de scholen en universiteiten die laboratoriums, die verzamelingen van natuurkundige werktuigen, die rijke bibliotheken gehad en toch waren er geleerden, nederig, doch talentvol, die de Franschen « *Les fils de leurs œuvres* » noemen en de Engelschen « *Self-made men* » heeten. Zulk een man was LODEWIJK-JOZEF STOFFELS.

Op 19 Februari 1764 werd te Maeseyck het veertiende kind geboren van den brouwer Hendrik-Andreas Stoffels en van dezes vrouw Anna-Margaretha Otten. De gelukkige vader was zoodanig in zijnen schik met het lieve kind, dat hij in zijne vreugde verklaarde dat, aangezien Frankrijk eenen *Louis XV* bezat, hij ook wel eenen *Lodewijk den Veertiende* mocht hebben en ten gevolge dit verlangen, werd de kleine met den naam van Lodewijk gedoopt (1).

---

(1) Men kan stellig verzekerd zijn over de echtheid van het hier aangehaalde.

Lodewijk-Jozef Stoffels, apotheker en natuurkundige, was lid der geneeskundige commissie, onder-voorzitter des bestuurraads der lagere gemeenteschool, eerlid der maatschappijen van artseneeskunde van Antwerpen, corresponderend lid der maatschappij van hof- en landbouw van Londen, van natuurlijke wetenschappen van Doornik en der vereeniging van geneeskunde van Leuven, der centrale vereeniging van landbouwkundige wetenschappen van het departement van het Noorden, van het Lycée van natuurkunde van New-York, eerlid der maatschappij van natuurlijke historie van Mechelen, enz., enz. Zijne eerste studiën deed hij bij eenen geestelijke zijner geboorteplaats, later volgde hij de school der paters Recolletten te Maestricht en ging daarna zijne Latijnsche studiën te Luik voltrekken (1). Gedurende de verlof- en vakanciedagen doorliep de jonge Stoffels geheel de streek der Maasboorden, doorzocht de grotten, den St Pietersberg en verzamelde eene groote hoeveelheid schelpen, steenen, keien, enz., die hij volgens orde rangschikte; ook de planten trokken zijne opmerkzaamheid. IJverig werkte hij aan zijne verzameling gedurende bijna de vijf proefjaren (*stage*), die hij deed bij M. Brugman, apotheker te Maestricht, en onder wiens leiding hij moedig studeerde; wanneer hij zijnen meester verliet om in een der belangrijkste apotheken te Mechelen werkzaam te zijn en er zijne studiën te volmaken, gaf hij zijne verzameling ten geschenke aan eenen geneesheer van Maestricht.

Stoffels, een weinig minder dan de vereischte volle vijf jaren studie bij eenen apotheker te Maestricht gedaan hebbende, had deze ras te Mechelen volledigd, doch trof nu groote tegenkanting aan van wege de reeds gevestigde apothekers, die zich, om het diploma te vergunnen, aan een oud reglement hielden, volgens hetwelk de vijf studiejaren bij denzelfden apotheker moesten gedaan zijn. Zoohaast die moeilijkheden overwonnen waren, legde de jonge kandidaat op schitterende wijze zijn exaam af. Hij verbaasde in zijne antwoorden door zijn klaar doorzicht in de nieuwe theorieën, door de nauwkeurigheid zijner

(1) Zie M. VERBERT, bij Olbrechts, 1854.

voorzettingen en door zijnen takt om af te breken met de oude gewoonten en gebruiken, die, op het gebied van artseneij, allen vooruitgang den kreeftengang deden gaan.

Zoo men den boom aan zijne vruchten kent, dan moet Stoffels een zeer verdienstelijk man geweest zijn, te oordeelen naar het getal leerlingen, die het als een geluk aanzagen hem voor leidsman te hebben en nog bijzonder door de beroemde leerlingen die hij vormde, zooals Cornelius, Willem Smout (1), Willem Van Melckebeke (2),

(1) Cornelius-Willem Smout, geboren te Leuven, den 16 Januari 1791, deed zijne studiën van apotheker bij Stoffels. Den 18 November 1809, werd hij bij het leger ingelijfd en naar Spanje gezonden naar het hoofd-kwartier te Madrid, hij nam deel aan de bloedige veldslagen van Vittoria, van Salinas, van St Sebastiaan, van Pampelune, van Bayonnette, waarna hij benoemd werd deelmakende van het gevolg van Maarschalk Soult, Hertog van Dalmatië. Daarna nam Smout deel aan de slagen van Orthez en van Toulouse, waar 25.000 Franschen zoo moedig weerstand boden aan 100.000 Engelschen en Spanjaarden onder het bevel van Wellington, Maart 1814. Hetzelfde jaar nam hij dienst in het leger der Nederlanden en woonde den slag van Waterloo bij, zijne hulp toedienende aan duizenden gekwetsten zonder onderscheid te maken aan welke natie die ongelukkigen ook mochten behooren.

Op het einde van 1814 verzocht en bekwam hij zijn ontslag en keerde te Mechelen terug, waar hij zich als likeurhandelaar vestigde. Smout vond in Stoffels niet alleen zijnen vriend en meester weer; maar werd zelfs dezes schoonzoon door het huwelijk met Theresia Stoffels. Ten einde zich in regel te stellen tegenover de geneeskundige commissie, hernam Smout zijne studiën, behaalde weldra het diploma van apotheker en vestigde zich in die hoedanigheid te Mechelen. Smout toonde steeds dat hij de waardige leerling van Stoffels was. Hij werd expert-chimiste aan het tribunaal, lid der geneeskundige commissie, toezichter-apotheker in het burgerlijk gasthuis, lid des bestuurraads der provinciale verloskundige school, onder-voorzitter der Koninklijke tuinbouwkundige maatschappij, enz., enz.

Sedert 1832 was Smout majoor der burgerwacht, bediening, die hij met zooveel moed en behendigheid vervulde in de eerste en moeilijke jaren die op de omwenteling van 1830 volgden. De weldadigheid heeft veel aan Smout te danken, hij was een menschielvend man. Met eenige vrienden stichtte hij het oud-mannenhuys van Oliveten, voor arme, oude en gebrekkege vreemdelingen.

Hij overleed te Mechelen den 13 Juli 1854.

(2) Willem-Jan-Joost Van Melckebeke, geboren te Mechelen op 12 October 1811, was een zeer bekwaam chimist, secretaris en medestichter der « *Société des sciences naturelles et médicales de Malines*, » corresponderend lid der academiën van genees- en heilkunde van Madrid en Barcelona, mede-opsteller van het blad: « *El telegrafo medico* » van Barcelona, expert van

Eugeen Zegh, Verhuygt, enz. en bijzonder Pieter-Jozef Van Beneden; heeft deze leerling ook zijnen meester later overtroffen, toch is het stellig dat Stoffels, de kiem naar zoeken, naar ernstige studie aan zijnen leerling heeft weten in te planten en alzoo den eersten grondslag heeft gelegd van de zoo wonderbare ontdekkingen door Van Beneden gedaan. Ook schatte deze zijnen oud-leermeester naar waarde, steeds betuigde hij hem eene oprechte erkentelijkheid, zooals hij het bij het graf van Stoffels in zijne redevoering en later bij honderden gelegenheden zelf heeft verklaard; « Mijnheer Stoffels, riep hij eens op eene groote plechtigheid uit, die door weinig middelen een kostbaar museum inrichtte en in mij de zucht naar wetenschap opgewekt heeft!.. »

In 1820 gaf Stoffels eene « *Memorie over de versteende schelpdieren van de omstreken van Leuven* » uit. Hij bracht eene belangrijke verzameling bijeen, waarschijnlijk wel de voornaamste van dien tijd, bestaande uit 5000 verschillende mineraalsoorten. In 1854 werd de stad Mechelen eigenares dezer verzameling voor de som van 2800 fr. en plaatste ze in het musæum, later werd ze opvolgenlijk overgebracht naar de zolders ten stadhui-ze, naar het Koninklijk Athenæum en eindelijk naar de middelbare school voor juffers, alwaar ze heden nog ten deele bestaat. Het kabinet van Stoffels was zeker het voornaamste van geheel België en verscheidene beroemde natuurkundigen, uit vreemde landen kwamen het bewonderen.

scheikunde aan de rechtbank van Mechelen, enz., enz. Hij was niet alleen een der bekwaamste apothekers, maar hij schreef een aantal verhandelingen over artseneijkunde, welke bijna alle in het Spaansch zijn vertaald; zooals: « *Notice sur l'extrait de l'hétéro du semen contra*, » « *Notice sur l'iodure de soufre, à Malines 1840*, » « *Notice sur l'empoisonnement par le phosphore, 1845*, enz. Van Melckebeke schreef nog belangrijke artikels over oudheidskunde en geschiedenis aangaande de stad Mechelen. Onder andere: *St Heilwichs Godshuis binnen Mechelen, 1855*; *Levensschets van den beeldhouwer Van Geel, 1858*; *Geschiedkundige aantekeningen rakende de St Jansgilde « De Peene », 1861*; *Levensschets van August-Jozef-Antoon Van den Eynde, kunstteekenaar, bij Dierickx-Beke, zoon, 1862*; *Oproer binnen Mechelen in het jaar 1781, 1864*; *Geschiedkundige aantekeningen rakende de kruis- of voetbooggilde te Mechelen, 1869*; *De St Lambrechts- of Schermersgilde te Mechelen, 1873*; *De St Christoffel of Koloniersgilde, 1873*. Van Melckebeke overleed te Mechelen in zijn huis, Onze Lieve Vrouwstraat, thans de apotheek « Jules Van der Hegghen, » op 30 Januari 1886.

Stoffels hield zich ook veel met plantenkunde bezig; in 1821 verscheen van hem: « *Mémoire sur une renoncule hybride* »; ook liet hij veel handschriften over dit vak achter.

De electriciteit ook beoefende hij met veel behendigheid; verslagen over een honderdtal proefnemingen liet

LODEWIJK-JOZEF STOFFELS

hij verschijnen in de « *Annales des sciences* » (1). Hij was ook zeer ervaren in het samenstellen der kleuren, dienstig tot de glasschilderingen, door zijnen vriend Pluys uitgevoerd. Deze schildering deed eenen grooten stap voorwaarts, dank aan de ontdekkingen van Stoffels, die aan

(1) M. VERBERT, bij Olbrechts, 1854.

Pluys het middel bekend maakte, om door minerale zouten, kleuren voort te brengen, die, bij op het glas vestigen, hunne helderheid en glans behouden.

Zeër veel is de glasschildering aan Stoffels verschuldigd.

Dat hij in hoog aanzien stond bij zijne collega's, bewijst heden nog een apotheek-toog van dien tijd, waarop in gouden letters den naam van Stoffels staat geschilderd, naast die der beroemdste mannen (1).

Op het einde van 1831 werd hij door eene geraaktheid getroffen, met het ongelukkig gevolg van verlamming zijner leden.

Er bestaan verscheidene portretten van Stoffels : een op glas, door M. Pluys, een ander door den Mechelschen kunstenaar Jos. Tuerlinckx, en eenige lithographieën; ook bestaat er in ons stadsmusæum een borstbeeld van den beroemden apotheker, alsmede een geschilderd portret, toevoorende aan Dr Andries.

De brave man overleed den 4^{den} September 1853, in zijn huis op de Leermarkt, recht over de Botermarkt, op de plaats nu door de overdekte groenselhalle ingenomen.

Verscheidene lijkredevoringen werden op zijn graf uitgesproken door MM. Wittmann, Cannaert d'Hamale, Cornelius, Verhuyght en professor Van Beneden.

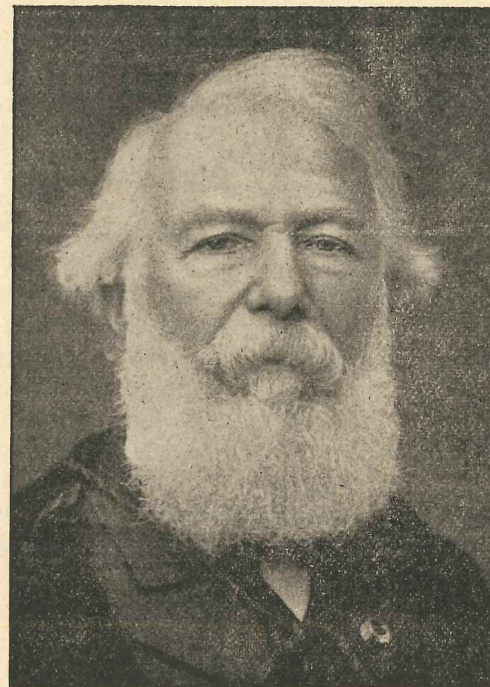
Zijn naam zal steeds bij het nageslacht herleven!

Pieter-Jozef Van Beneden

Aan de lange reeks van Mechelens beroemdheden mag men met fierheid eenen man voegen, die zijn leven kenmerkte door de edelste gevoelens, een man, die zijn gansch bestaan toewijdde aan het heil der menschheid, een man, minzaam en gezellig van aard, doch wereldberoemd door de grootsche ontdekkingen in het verborgenste, in het nederigste der schepping. Ik bedoel :

(1) Bij M. Janssens, apotheker op de Botermarkt, T/S.

Pieter-Jozef Van Beneden, wiens overlijden, in Januari 1894, de gansche geleerde wereld in rouw dompelde. Hij werd op 19^{en} December (1) 1809, te Mechelen geboren, in den Bruel, op den Noorderhoek der Geitenstraat, in het huis dat toenmaals « De Geit » genoemd

PIETER-JOZEF VAN BENEDEN

werd. Hij was de zoon van Willem Van Beneden en Maria-Barbara Penninckx, die toen zeker niet zouden hebben durven voorzien, dat later hun zoon met de eerbewijzen van keizers en koningen, van de geleerdste maatschappijen en Academiën der gansche wereld

(1) En niet den 16^{den} of 15^{den} of 17^{den}, zooals eenigen het hebben geschreven.

zou overladen zijn. Te lang zou de opsomming wezen van al de waardigheden die hij bekleedde, van al de wetenschappelijke vereenigingen, waarvan hij niet alleen lid was, maar aan wier werkzaamheden hij een ieverig deel nam. Hij was : Leeraar aan de universiteit van Leuven, Groot-officier der Leopolds-orde, Officier van het Eere-Legioen van Frankrijk, Commandeur der Kroon van Italië, der orde van Onze-Lieve-Vrouw der Ontvangingen van Villa-Viçosa en van de orde der Roos van Brazilië; Ridder van de orde der Noordster, dokter in de medecijnen en de natuurlijke wetenschappen, dokter in de rechten der hoogeschool van Edimburg, hij was lid der Koninklijke Academie van wetenschappen, letteren en kunsten van België, van het *Institut de France*, der koninklijke maatschappij van Londen, der keizerlijke academie van wetenschappen van St-Petersburg, der koninklijke academiën van Berlijn, van Lisabon, van Madrid, van Munchen, van de academie van Boston, van de academie van natuurlijke wetenschappen van Californië, der academie van Nederland, der academie van wetenschappen van Montpellier, der koninklijke academie van Valdernes del Poggio, der maatschappij Linneus van Londen, der koninklijke mikroskopische en geologische vereenigingen van Londen, der koninklijke maatschappij van natuurkunde van Edimburg, der academie van medecijnen van Parijs, der koninklijke academie van wetenschappen van Madrid, der koninklijke vereenigingen van natuurlijke wetenschappen van Nederlandsch Indië te Batavia, en van Rhijnsch Pruisen te Bonn, der keizerlijke maatschappij van geneeskunde te Weenen, der vereeniging van wetenschappen te Haarlem, der Lineesche vereeniging van Bordeaux, eere-lid van het « *institut* » van Bologne, der malacologische maatschappij van België, eere-lid der koninklijke maatschappij « *Natura artis magistra* » van Amsterdam, der keizerlijke maatschappij van natuurkunde van Moscou, der vereeniging van wetenschappen van Lausanne, eere-lid der Nederlandsche maatschappij van dierkunde, der koninklijke academie van Stockholm, der academie van Nieuw-Zeeland, te Wellington, voorzitter der commissie gelast met het samenstellen van het groot werk « *Bio-*

graphies nationales, » lid des bestuurraads der koninklijke bibliotheek, voorzitter des toezichtsraads van het koninklijk museum van natuurkunde te Brussel, oud-leeraar der hoogeschool van Gent, corresponderend lid der academie van België den 15^{den} December 1836, lid den 15^{den} December 1842, bestuurder der klas van wetenschappen in 1860 en 1881, voorzitter in 1881 en oudervomsdeken der academie, bewaarder der verzamelingen van natuurkunde te Leuven, enz., enz.

Van in zijne eerste leerjaren kenmerkte hem een onafgebroken zucht naar studie, naar zelf-vinden, naar opzoekingen, naar wetenschap. Zijne Latijnsche klassen deed hij in het collegie zijner geboortestad.

M. Stoffels, op de Leermarkt, bij wien hij leerling-apotheker werd, bezat eene, voor dien tijd, belangrijke verzameling delfstoffen, schelpen, enz., welke nog heden bestaat in de middelbare school voor juffrouwen. Van Beneden studeerde druk op die verzameling, en die omstandigheid, zooals hij zelf bekent, heeft zeker eenen beslissenden invloed uitgeoefend op de richting, welke zijne latere opzoekingen nemen zouden.

De ouders van Van Beneden hadden enkel het gedacht hunnen zoon tot het apothekersambt op te leiden en het is dank aan Stoffels, die er op aandrang om zijnen leerling verdere studiën te laten voltrekken, dat de ouders eindelijk hierin toestemden (1).

De weezen Versé hadden van de geneeskundige commissie van Antwerpen de toelating verkregen de apotheek huns vaders, in de Adeghemstraat, te mogen openhouden, onder toezicht van Stoffels, het was daar dat Van Beneden eenigen tijd de bediening van apotheker waarnam.

De omwenteling van 1830 kwam hem echter stooren; als goed vaderlander nam hij de wapens op en maakte deel van 't Belgisch leger, dat te Antwerpen de Noord-Nederlanders bekampte, waarna hij naar Parijs vertrok en vier jaar later het diploma van dokter in wetenschappen en geneeskunde behaalde.

(1) Deze inlichtingen zijn ons door een lid der familie Stoffels bevestigd.

Toen hij in België terugkeerde was zijne wetenschappelijke waarde reeds zoo zeer erkend, dat hij den 5^{en} December 1835 tot leeraar werd benoemd aan de Gentse Hoogeschool, om er de vergelijkende ontleedkunde te onderwijzen. Met het tweede halfjaar van 1836 zouden zijne lessen beginnen.

De Bisschoppen van België hadden intusschen de katholieke Universiteit van Mechelen gesticht, die weinig later naar Leuven werd overgebracht. — Reeds den 27sten Januari 1836 schreef Van Beneden aan M. De Ram, rector der Leuvensche Hoogeschool, dat hij zich ter beschikking der Bisschoppen stelde en den 10^{den} April daarop volgende benoemde men hem leeraar van dierkunde en vergelijkende ontleedkunde.

Zijne eerste les dagteekent van 23sten April 1836, en de redevoering, die hij te dier gelegenheid uitsprak, maakte overal veel ophef (1). Van Beneden heeft dus nooit te Gent les gegeven en heeft er slechts eenige maanden gewoond.

Op een tijdstip dat de vervoermiddelen zoo onpraktisch waren, ondernam hij verscheidene reizen in bijna al de landen van Europa, om zijne geliefkoosde opzoeken voort te zetten en de dieren in hun natuurlijk midden te bestudeeren. Hij doorliep achtereenvolgens Duitschland, Oostenrijk, Zwitserland, de kusten der Middellandsche Zee; bezocht Italië en Sicilië, waarvan hem de aardvorming bijzonder aantrok; en eindelijk de boorden van den Oceaan.

Hier vooral vond hij een vruchtbaar veld voor zijne nasporingen, waarvan bijzonder de waterdieren het voorwerp werden. Men weet dat hij, in 1843, te Oostende,

(1) Journal de Kersten, Mei 1836, bladz. 40 en 41. M. le docteur Van Beneden, professeur agrégé de l'université de Gand, a été nommé professeur extraordinaire de Zoologie et d'anatomie comparée à l'université catholique. Vendredi 23 avril, il a fait l'ouverture de son cours, par un discours remarquable en présence d'un auditoire nombreux, qui a couvert d'applaudissements le début du jeune et modeste professeur. Van Beneden est né à Malines; après avoir obtenu le grade de docteur en médecine à l'université de Louvain, où il a organisé le cabinet d'histoire naturelle, il est allé continuer ses études dans les sciences naturelles à Paris. Il a visité ensuite les côtes de la Manche, la Suisse et l'Italie.

op eigen hand een Aquarium met Laboratorium stichtte, de eerste der inrichtingen, welke in dien aard tot stand gekomen zijn; hij legde zich bepaaldelijk toe op de waterdieren en de wormen en ontving er al ras het bezoek van geleerden als Ehrenberg, Max, Schultze, Quatrefages, Liebig en Jan Müller, die zijne opmerkingen en proefnemingen kwamen volgen.

Van Beneden's naam zal immer gehecht blijven aan eene der merkwaardigste ontdekkingen, die hij te Oostende deed, en die de basis geworden is der opzoeken van de beroemdste geleerden der XIX^{de} eeuw.

Te dien tijde waren de kennissen, welke men over de lagere diersoorten bezat, uiterst beperkt en onnauwkeurig. De weekdieren (mollusques) trokken eerst de aandacht van den jongen Van Beneden. De eigenaardige samenstelling, de zonderlinge vorming dezer dieren, deden hem eene groote behendigheid in het ontleden en eene opmerkzaamheid verkrijgen, die geheel zijne latere studiën hebben gekenmerkt; met onverschrokken moed vatte hij eene studie aan, waarmede, tot dan toe, zijne voorgangers zich nog zoo weinig hadden bezig gehouden. Men nam voor vasten stelregel aan dat de lintworm der dieren, in de ingewanden, van zelf ontkiemt en groeit. Reeds had Van Beneden, bij het ontleden der roggen en kleine haaisoorten in de maag dezer kraakbeen-visschen (cartilagineux) beenvisschen (osseux) gevonden, met hunnen wormkiem (*Tetrarchynchus*) en alzoo had hij geheel de ontwikkeling kunnen nagaan dezer wormen tot hunnen volwassen staat of *Rhynchobothrin*. Zoo kwam hij op de gedachte dat de *cysticercus* (lintwormkiem) tot de *tetrarchynchus* staat, zoo als de *lintworm* (tenia) tot de *rhynchobothrin* en dat de lintwormkiem, die menigmaal in het varken- of ossenvleesch gevonden wordt, ook de ontwikkeling van den lintworm des menschen zijn moest. Hij sloeg alzoo, en menigmaal nadien, voor goed de valsche theorie der « auto-generatie » in duigen; hij stelde eens te meer vast dat elk levend wezen van een ander afstamt, en niet van zelf kan groeien.

Reeds in 1847 schreef hij, in eene korte verhandeling, in het bulletijn der Academie van België: « de klas der zelfgroeiende wormen bestaat niet; de *cysticercus* zijn

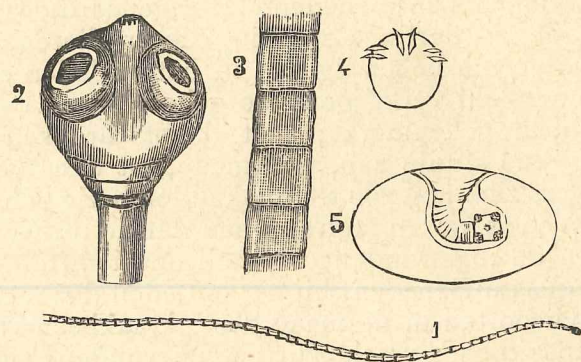
slechts jonge wormen, die bestemd zijn om in lintworm te veranderen in de maag van een ander levend wezen. »

Van Beneden had de verhuizing van den lintworm, van het eene lichaam naar het andere ontdekt!

Onnoodig te zeggen welke opschudding zulke stoute vooruitzetting onder de geleerden te weeg bracht.

Het zij ons vergund hier de zoo wonderbare ontdekking van Van Beneden samen te vatten.

De lintworm (fig. 1) bestaat uit een kop, een hals (fig. 2) en 800 à 900 leden of ringen (fig. 3). De kop heeft vier zuiggaten en mist alle verdere uitwendige en inwendige organen. Elk lid of ring bezit de twee geslachtsorganen;

die ringen zijn gevuld met eieren of larven van den lintworm, die nog door de eierschaal omgeven zijn.

Elke ring is dus eene dierkolonie; naarmate de ringen rijp worden, scheiden zij zich van de andere deelen af en worden uit het lichaam gedreven; worden die eieren door een varken geëten, dan ontwikkelt zich in de maag van dit dier de, met zes haakjes gewapende larve (fig. 4); deze dringt door den darmwand en verspreidt zich in het vleesch, blijft er rustend leven, zelfs na den dood van het varken.

Indien nu zulk vleesch, rauw of zonder genoegzaam gebraden te zijn, geëten wordt, dan ontstaat er in de darmen een nieuwe lintwormkop, welke zich in den vorm van (fig. 5) aan den darmwand vasthecht en zich ontwik-

kelt tot eenen nieuwen lintworm; doch er zijn wel drij maanden noodig alvorens de ringen behoorlijk gevormd zijn.

Een zeer belangrijk werk over de wormen werd door Van Beneden uitgegeven te Parijs, in 1858: *Mémoire sur les vers intestinaux*, in-4°, dat den grooten prijs behaalde van het *Institut de France (académie des sciences)* en een bijvoegsel heeft van 376 bz. en 27 platen, gedrukt in 1861.

Meer dan drij honderd verhandelingen over de wervelloozen, de buisvormigen (tubulaires), de klokvormigen (campanulaires), de veelvoetigen, de zeedieren (méduses), de mosachtigen (bryozoaires), de schelpdieren (crustacés), de kruipdieren (reptiles), de versteende visschen (poissons fossiles), enz., zijn verschenen van den onvermoeibaren professor.

Verscheidene bladzijden druk beslaat de aanduiding der opschriften zijner werken, waarvan de voornaamste zijn :

Recherches sur l'embryogénie des sépioles, 1841; *sur l'embryogénie des Tubulaires, qui habitent la côte d'Ostende*, 1845; *sur l'Anatomie des Bryozoaires, qui habitent la côte d'Ostende*, 1845; *sur les Bryozoaires fluviatiles de la Belgique*, 1848; *sur la Faune littorale de la Belgique; les vers cestoides*, 1850, 204 bz. en 24 platen (dit werk heeft den vijfjaarlijkschen prijs behaald in 1850); *Recherches sur les crustacés du littoral de la Belgique*, 174 bz. en 21 platen (zelfde onderscheiding als hierboven in 1862); *Recherches sur la Faune littorale de la Belgique, Polypes*, 1867, 207 bz. en 19 platen (zelfde bekrooning als de twee voorgaande in 1867); *Sur un nouveau genre de Ziphioïde fossile trouvé à Edegheem*, 1868; *Les poissons des côtes de Belgique et leurs parasites*, 1870; *Mémoires sur les Campanulaires*, 1839; *Observations sur les fossiles des environs d'Anvers*, 1835; *Sur les ossements humains du trou du frontal*, 1865; *Les chauves-souris de l'époque du mammoth et de l'époque actuelle*, 1871; hiervan bestaat eene Engelsche vertaling « Report of the british association for the advancement of science », London, 1871; *Notes sur le développement des trématodes*, 1849; *Sur l'appareil circulatoire des trématodes*, 1852; *Sur l'histoire naturelle d'un animal nouveau*, 1858; *Sur le palædaphus insignis*, 1864; *Sur un palædaphus nouveau du terrain dévo-*

- Baleine échouée le 7 janvier 1880, sur les côtes de Charleston (Caroline du Sud).
- Note sur un envoi d'ossements de Cétacés fossiles de Croatie. 1879.
- Un mot sur quelques Cétacés échoués sur les côtes de la Méditerranée... 1880.
- Un Hyperonodon capturé sur la grève d'Hillion en décembre 1879-1880.
- Les Mysticètes à courts fanons. 1880.
- Un poisson fossile nouveau des environs de Bruxelles. 1881.
- Notice sur un nouveau Dauphin de la Nouvelle-Zélande. 1881.
- Sur l'arc pelvien chez les Dinosauriens de Bernissart. 1881.
- Une page de l'histoire d'une Baleine. 1881. (Discours.)
- Note sur des ossements de la Baleine de Biscaye au Musée de la Rochelle. 1882.
- Sur quelques ossements de Cétacés fossiles recueillis dans des couches phosphatées entre l'Elbe et le Weser. 1883.
- Sur ce qu'il faut entendre par le mot : *découverte*, à propos des Iguanodons de Bernissart. 1883.
- Sur quelques formes nouvelles des terrains tertiaires du pays. 1883.
- Seconde communication sur la découverte de l'Iguanodon de Bernissart. 1883.
- Note sur les ossements de *Sphargis*, trouvés dans la terre à brique du pays de Waes. 1883.
- Sur l'existence de la quatrième espèce du genre *Balænoptera* des mers septentrionales de l'Europe. 1884.
- Sur la présence aux temps anciens et modernes de la Baleine de Biscaye (ou *Nordcafer*) aux côtes de Norwège. 1884.
- La station maritime d'Édimbourg, par P.-J. Van Beneden et Renard. 1884.
- Une nouvelle *Balænoptera rostrata*, dans la Méditerranée. 1884.
- Un mot sur les deux Balénoptères d'Ostende de 1827 et de 1885.
- Sur l'apparition d'une petite gamme de vraies Baleines sur les côtes Est des Etats-Unis d'Amérique. 1885.
- Notice nécrologique sur F.-X. de Burtin, membre de l'ancienne Académie. Année 1877.
- Notice nécrologique sur le vicomte Bernard-Amé-Léonard de Bus de Gisignies. Année 1883.
- Discours sur les travaux de la Classe des sciences, prononcé à la séance solennelle du 28 mai 1872.
- Rapport sur les travaux de zoologie.
- Mémoire sur l'anatomie de l'*Helix algira*.
- Notice sur les Mollusques du genre *Parmacella*. En collaboration avec Webb.
- Note sur deux nouvelles espèces d'*Aphysies*. En collaboration avec Robb.
- Recherches sur quelques Crustacés inférieurs.
- Iconographie des Helminthes ou des Vers parasites de l'homme, Vers cestodés. Louvain, 1860; in-fol. avec 4 pl.
- Poissons et pêche; Paléontologie des Vertébrés.
- La vie animale et ses mystères. Bruxelles, 1863; in-8°.
- Les fouilles au trou des Nutons de Furfooz. Bruxelles, 1865; in-8°.
- Rapport sur les collections paléontologiques de l'Université de Louvain. Louvain, 1867; in-12.

- Discours prononcé à l'issue du service funèbre célébré pour le repos de l'âme de M. Jean-Henri van Oyen. Louvain, 1858; in-8°.
- Discours prononcé à l'issue du service funèbre célébré pour le repos de l'âme de M. Martin Martens. Louvain et Bruxelles, 1861.
- Discours prononcé après les obsèques de M. H.-J. Kumps. Louvain, 1868; in-12.
- Les Chauves-Souris de l'époque du Mammouth et de l'époque actuelle. Londres, 1871.
- Une tête de Baleine retirée du fond de la mer du Nord.
- Un oiseau fossile nouveau des cavernes de la Nouvelle-Zélande.
- Discours prononcé le 18 juin 1877, à Louvain (manifestation en l'honneur de M. Van Beneden), Louvain, 18 juin 1877.
- Sur l'articulation temporo-maxillaire chez les Cétacés.
- Les Basques et la Baleine franche.
- Dictionnaire encyclopédique des sciences médicales.
- La Baleine de l'Atlantique.
- Rapport sur la réglementation de la pêche maritime en Belgique.
- Rapport scientifique sur l'exposition des produits et des engins de pêche de Bergen (Norwège).
- Rapport sur la pêche aux crevettes par chevaux, sur le littoral belge.
- Rapport sur la pêche aux crevettes, effectuée en canot.

Van Beneden verzamelde en stichtte te Leuven eene wetenschappelijke verzameling die, volgens deskundigen, op de hoogte is van die van Parijs, Leiden en Londen.

Dat men niet denke dat hij zijne stelsels zoo gemakkelijk kon doen aannemen, er was een ware strijd noodig; doch hij had in zijn leger goede en dappere strijders als Siebold, Küchenmeister, Lenkart, Humbert, Gurtl, Eschricht, Boll en Hübner; Van Beneden zegepraalde.

Ondanks zijnen hoogen ouderdom hield Van Beneden niet op met iever te werken en, zooals M. de la Vallée-Poussin zeer wel zegt, heeft hij voor altijd zijne stappen gedrukt in de ontdekkingen der XIX^{de} eeuw; de naam van Van Beneden behoort tot de geschiedenis.

De diensten door hem aan de wetenschap en de menschheid bewezen, zijn onschatbaar en geven hem recht op eeuwige erkentelijkheid.

Uit dankbaarheid boden de studenten der hoogeschool in 1852 aan Van Beneden zijne beeltenis aan: eene heerlijke lithographie door den Mechelschen schilder en lithograaf Louis Tuerlinckx vervaardigd, voor de som van 300 frs. en op 18 Juni 1877 gaven zijne oud-leerlingen hem, uit erkentelijkheid, zijn marmeren borstbeeld,

de Mechelsche studenten schonken hem eene gouden kroon, terwijl het bestuur zijner geboortestad eene gedenkmedaasje liet slaan, en op 20sten Juni 1886 had te Leuven eene grootsche en indrukwekkende plechtigheid plaats, ter gelegenheid van het vijftigjarig leeraarsambt van den wereldberoemden professor. Zijne Majesteit, Leopold II benoemde hem Groot-officier der Leopolds-orde en M. Thonissen, minister van Binnenlandsche zaken en Openbaar onderwijs, kwam hem zelf de eere-teekens der orde overhandigen. Het staatsbestuur der Fransche Republiek, een blijk willende geven van hooge en bijzondere achting, schonk hem dien dag bij monde van M. Pouchet, afgevaardigde, het kruis van officier van het Legioen van Eer.

Van alle streken der wereld kwamen uit de universiteiten en geleerde genootschappen den hooggeleerden heer Van Beneden diploma's, adressen en gelukwenschingen toe : Uit Amsterdam, Edimburg, Boston (Massachusetts), Madrid, Zagrel (Agram, Hongarië), Moscou, Lausanne, Leipzig, Heidelberg, Hannover, Italië, verscheidene uit Parijs, Tonkin, Leiden, Portugaal, Stockholm, Napels, Bergen (Noorwegen), enz., enz.

HH. HH. de Belgische Bisschoppen voegden hun huldbewijs en hunne gelukwenschen bij die der gansche geleerde wereld.

Deze blijken van achting bewijzen ten volle welke schitterende faam Van Beneden had verworven en welke achting en bewondering zijne verbazende kennissen de gansche wereld door verspreidden.

Een grootsch huldebetoog had te Mechelen plaats op 5de Juli van hetzelfde jaar. Het gemeentebestuur had reeds den naam van Van Beneden's lei gegeven aan een der voornaamste wandelplaatsen der stad. Het was daar dat hij na ontvangst aan de statie, door MM. Burgemeester, Schepenen en Raadsleden, onder eenen grooten toeloop van volk, afgewacht werd door de verschillende onderwijsgestichten der stad aan wier hoofd Professors en leerlingen van het koninklijk Athenœum en St-Romboutscollégie stonden en verwelkomd door de bestuurders M. Waxweiler en M. Van Dallaer.

In de groote zaal ten stadhuize had de onthulling

plaats van Van Beneden's borstbeeld, zoo kunstig vervaardigd door M. Jos. Willems; waarna men het feest sloot met een banket, onder voorzitterschap van M. Burgemeester de Kerckhove, alwaar het aan gelukwenschen en toasten niet ontbrak. M. Van Hoey, directeur der muziekschool, deed eene *Marche* uitvoeren, ter eere van Van Beneden, door hem gecomponeerd, en M. L. De Koninck droeg eene gelegenheids-ode voor, een waar kunstgewrocht van den talentvollen dichter.

Zooveel eer, zooveel roem verdiende zeker onze stadgenoot. Al die eerbewijzen zullen het nageslacht toonen : den eerbied, de erkentelijkheid, welke de tijdgenooten hem toedroegen!

De gemeentebesturen van Leuven en Brussel hebben onlangs den naam van den gevierden hoogleeraar aan een hunner straten gegeven.

Van Beneden was de lievelings-professor der studenten om de gezelligheid in zijnen omgang; hij wist de droogste leerstof aantrekkelijk te maken, hij bezat het geheim den leerlingen smaak voor de droogste studie van zijn vak in te boezemen. Hij was daarenboven een nederig mensch, verwaandheid was hem vreemd, hij leefde steeds als ware kristen, immer gelukkig iets ontdekt te hebben tot welzijn der menschheid.

Hij overleed te Leuven op Maandag 8 Januari 1894, en werd te Heverlé begraven.

Dat zijn standbeeld welhaast een der bijzonderste plaatsen van Mechelen versiere!

Willem-Frans Van Kerckhoven

I

Voor eeuwig zal de 12 September 1876 met gouden letters in de geschiedenis van Afrika aangeteekend staan; het was alsdan dat onze Koning, Leopold II, in zijn paleis te Brussel, de verschillende mogendheden van Europa had uitgenoodigd, ten einde middelen te bera-